

KOMENTARI OT-OPTIMA TELEKOM d.d.**(dalje u tekstu: Optima ili OT)****za javnu raspravu****Analiza tržišta veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji**

Ovim putem OT-Optima Telekom d.d. (dalje tekstu: Optima ili OT) sukladno čl. 22. Zakona o elektroničkim komunikacijama, dostavlja svoje komentare na objavljeni prijedlog Odluke Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (dalje u tekstu: HAKOM) kojim se utvrđuje da je mjerodavno tržište veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, podložno prethodnoj regulaciji, određuje trgovačko društvo Hrvatski Telekom d.d. (dalje u tekstu: HT) operatorom sa značajnom tržišnom snagom te mu se određuju regulatorne obveze (obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti, obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva te obveza računovodstvenog razdvajanja). Prijedlogom odluke dalje je utvrđeno kako se regulatorna obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva se na odgovarajući način primjenjuje i na Iskon Internet d.d. i Optimu, kao povezana društva HT-a. Način, uvjeti i rokovi provođenja regulatornih obveza propisani su dokumentom Analize „Tržišta veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji“ koji čini sastavni dio prijedloga odluke.

Komentari Optime usmjereni su prvenstveno na sljedeće:

A) Obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže te obvezu nediskriminacije

U okviru regulatorne obveze nediskriminacije, analizom predmetnog tržišta određeno jest kako je HT obvezan pružati sve neophodne informacije o planiranim promjenama u mreži, kako bi operatori korisnici bili u mogućnosti pravovremeno reagirati i prilagoditi se nastalim promjenama, a time i pravovremeno reagirati na maloprodajnoj razini. Stoga, je HAKOM odredio da HT mora unaprijed obavještavati operatore o planiranim rekonfiguracijama u pristupnoj mreži, i to u 5 godina odnosno 6 mjeseci unaprijed, a ovisno o scenariju (FTTN ili FTTC) i tipu rekonstrukcije mreže (područje tipa 1 ili tipa 2).

U dosadašnjoj praksi HT jest najprije dostavljao obavijesti o planiranim rekonfiguracijama u pristupnoj mreži pisanim putem uz potvrdu o zaprimanju, zatim putem elektroničke pošte na osobu zaduženu za kontakte sa veleprodajnim operatorom, a naposljetku dizanjem predmetnih obavijesti na web-portal HT-a. Radi izbjegavanja dvojbi u tumačenju, nužno jest odrediti egzaktna načina obavještavanja operatora. Naime, postavljanjem obavijesti na web portal HT-a bez slanja ikakve notifikacije operatoru o podizanju dokumentacije, i to elektroničkom poštom ne može se smatrati uredno izvršenom dostavom. Slijedom toga, a kako bi operatori mogli pratiti i pravovremeno se pripremiti za skraćivanje lokalne petlje nužno jest nedvojbeno definirati uredan način zaprimanja obavijesti odnosno da se notifikacija šalje operatoru istovremeno sa postavljanjem dokumentacije na portal. Sve navedeno potrebno je operatorima iz razloga što se na web portal postavlja i dokumentacija uz koju ne dostavljaju notifikacijske obavijesti pa se takova dokumentacija ne može pravovremeno pratiti i obrađivati, a sve kako bi se na vrijeme pripremili za najavljene promjene u mreži.

Dodatno, napominjemo kako je nužno odrediti i da se u obavijesti o planiranim promjenama u mreži mora unaprijed i definirati točan kvartal i godina (Q1, Q2, Q3, Q4 - 2015) u kojem će predviđeno prespajanje korisnika na novi čvor odnosno skraćivanje lokalne petlje na koju je korisnik spojen biti izvršeno. Naime, u praksi se događalo odstupanje od najavljenog plana za skraćivanje petlje (u obavijesti operatorima navodi se jedan kvartal dok se većinom skraćivanje odrađuje kasnije u nekom od idućih kvartala, iduće godine ili pak ranije od najavljenog). Odstupanje od najavljenog

kvartala odnosno godine, dovodi i do odstupanja u području obuhvata i popisu korisnika koji su obuhvaćeni postupkom skraćivanja petlje. Dakle, pored dostavljenih informacija o ULL-ID-jevima parica, događa da se nakon najave pojavljuju postojeći korisnici koji nisu bili obuhvaćeni dotadašnjim najavljenim planom. Pravovremenim i točnim davanjem informacija o kvartalu/godini, području obuhvata, popisu korisnika (ULL ID-eva) omogućava se operatoru da pravovremeno reagira na maloprodajnoj razini. U slučaju kada se vrši promjena pristupne tehnologije (ULL na BSA), operator mora svoje korisnike obavijesti najmanje 90 dana ranije o promjeni koja zahtjeva izmjenu terminalne opreme na lokaciji korisnika (sukladno pravilniku iz čl. 34 ZEK-a), ugovoriti adekvatno zamjensko rješenje te izvršiti prespajanje na lokaciji korisnika.

Slijedom toga prijedlog je Optime da se uz prethodno navedeni rok obavještanja 6 mjeseci unaprijed, uvedu i dodatni rokovi u svrhu pravovremenog obavještanja korisnika o izmjenama u pristupnoj mreži i to;

- 4 mjeseca prije trenutka skraćivanja petlje dostaviti fiksiran i potvrđen vremenski okvir (između dva datuma) unutar kojeg će se vršiti predviđeno prespajanje korisnika na novi čvor odnosno skraćivanje lokalne petlje (npr. 13.3.2015. – 30.03.2015.) sa revidiranim popisom korisnika (ULL ID-eva). Fiksirani i potvrđeni vremenski okvir mora se nalaziti unutar prethodno najavljenog kvartala i godine kako bi operator mogao pravovremeno obavijestiti korisnike o promjenama koje zahtjevaju izmjenu terminalne opreme na lokaciji korisnika te ugovoriti adekvatno zamjensko rješenje.
- 20 dana prije trenutka skraćivanja petlje dostaviti fiksirani i potvrđeni dan/datum (npr. 17.3.2015.) na koji će vršiti predviđeno prespajanje korisnika na novi čvor odnosno skraćivanje lokalne petlje sa kontrolnim popisom korisnika (ULL ID-eva). Fiksirani i potvrđeni datum mora se nalaziti unutar prethodno fiksiranog i potvrđenog vremenskog okvira kako bi operator mogao pravovremeno poslati veleprodajne zahtjeve za realizaciju zamjenskih rješenja te organizirati tehničku podršku na terenu.

Naime, ponovno dostavljanje područja obuhvata te popis korisnika obuhvaćenih skraćivanjem petlje, nužno je radi dodatne kontrole eventualnih namjernih ili nehotičnih izmjena područja obuhvata ili popisa korisnika.

U slučaju da se na bilo kojoj od dodatnih obavještanja dogode promjene ili nepoštivanja najavljenih, fiksiranih i potvrđenih vremenskih okvira i/ili datuma, područja obuhvata i/ili popisa korisnika, proces skraćivanja lokalne petlje za dotičnu lokalnu centralu mora se odgoditi za najmanje 4 mjeseca kako bi operator mogao pravovremeno izvršiti obvezu obavještanja korisnika o promjenama u pristupnoj mreži koje zahtijevaju izmjenu terminalne opreme na lokaciji korisnika te ugovoriti adekvatno zamjensko rješenje odnosno obavijestiti i kontaktirati postojeće krajnje korisnike koji nisu do tada bili u najavljenom području obuhvata ili na popisu korisnika obuhvaćenih skraćivanjem lokalne petlje.

Izneseni prijedlog Optime nužno jest usvojiti s obzirom na nepostojanje automatizirane migracije na zamjenska rješenja kroz HT-ove sustave te nepodržanost kroz B2B sučelje. Optima drži da je svakako bolje rješenje da se izvješćavanje, dostava i dohvat potpunih informacija (područje obuhvata i popis korisnika) odvija kroz B2B sučelje u cijelosti i na način kako je to popraćeno kod IMS migracije koja se provodi zadnjih 2 godine, a kod koje smo imali jasna načela migracije, točne načine i procese ugovaranja zamjenskih rješenja te nedvojbeno utvrđene rokove i podršku kroz B2B sučelje.

Iz svega naprijed navedenog, Optimin prijedlog je da se administrativno i tehnički procesi skraćivanja lokalne petlje zasnivaju u onoj mjeri u kojoj je to moguće na procesima koji su određenim Odlukom HAKOM-a od 17. lipnja 2013. godine o IMS migraciji.

B) Regulatorna obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva

Točkom III. dispozitiva prijedloga odluke utvrđeno jest kako se regulatorna obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva određena HT-u na odgovarajući način primjenjuje i na Iskon Internet d.d. i Optimu, kao povezana društva HT-a. Dokumentom analize tržišta u okviru regulatorne obveze nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva određene HT-u, utvrđeno jest kako su HT i njegova povezana društva Iskon i Optima obvezni test istiskivanja marže za uslugu širokopojasnog pristupa internetu, neovisno o tome pruža li se ista samostalno ili kao dio paketa s drugim elektroničkim komunikacijskim uslugama, provoditi u skladu s dokumentom „Metodologija testa istiskivanja marže“ i to na način da maloprodajne cijene usluge širokopojasnog pristupa internetu, moraju dostaviti HAKOM-u na uvid najmanje 45 dana prije njihove objave, uz dokaz da je test istiskivanja marže za navedene cijene zadovoljen.

Optima prije svega ističe kako jest određivanje obveze provođenja testa istiskivanja marže Optimi za uslugu širokopojasnog pristupa internetu koju pruža na maloprodajnoj razini pojedinačno ili u paketu sa još nekom drugom uslugom, kroz regulatornu obvezu nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva određenu HT-u protivno Zakonu o elektroničkim komunikacijama (dalje u tekstu ZEK).

Naime, prijedlogom odluke HAKOM nije na analiziranom tržištu odredio Optimu SMP operatorom sukladno čl. 55 ZEK-a te čl. 56 st. stavku 2 ZEK-a, a odredio jest da se regulatorna obveza određena HT-u na odgovarajući način primjenjuje i na Optimu. Također, Optima drži da je HAKOM odredio Optimi regulatorne obveze protivno odredbi članka 56. stavak 3. ZEK-a koja zahtijeva da se regulatorne obveze pojedinog operatora koji je u postupku analize tržišta određen SMP operatorom, temelje na prirodi utvrđenog nedostatka na tržištu te da su u odnosu na njega razmjerne i opravdane s obzirom na regulatorna načela i ciljeve iz članka 5. ZEK-a.

Također je HAKOM obvezu testa istiskivanja marže, pravovremenog dostavljanja na uvid cijena HAKOM-u kao i obvezu dostavljanja cijena ponude u postupku javne nabave, odredio Iskonu i Optimi na isti način i u cijelosti istom opsegu bez uzimanja u obzir specifičnih okolnosti i različitog gospodarskog položaja Optime u odnosu na Iskon (proveden postupak predstečajne nagodbe, uvjetno dopuštena koncentracija HT-a i Optime te mjere i uvjeti kojih su se dužni pridržavati). Naime, AZTN je u Mišljenju od 17.09.2014. danom HAKOM-u u postupku analize tržišta pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike, predložio HAKOM-u da uzme u obzir prihvaćene mjere iz Rješenja AZTN-a od 19.03.2014. koje imaju za cilj osiguranje zasebnosti poslovanja Optime na mjerodavnom tržištu, kao i sve činjenice koje se odnose na pojedinog operatora, a koje se u konkretnom slučaju mogu razlikovati među ostalim zbog činjenice uvjetno dopuštene koncentracije HT-a i Optime te mjera i uvjeta koji su određeni Rješenjem AZTN.

HAKOM je u dokumentu analize tržišta samo naveo kako je ispitao opravdanost određivanja obveze provođenja testa istiskivanja marže u odnosu na Optimu te utvrdio da test istiskivanja marže predstavlja razmjernu mjeru koja ni na koji način ne može štetno djelovati na financijsko poslovanje Optime, jer navedena mjera osigurava nuđenje usluga prema troškovno usmjerenim cijenama. No, HAKOM nije obrazložio na temelju čega je donio takav zaključak. Obveza provođenja testa istiskivanja marže onemogućava Optimu da slobodno posluje i kreira svoju ponudu te ograničava joj tržišni nastup i pravovremenu reakciju na tržištu (uvođenje novih paketa ili promjenu cijena/sadržaja postojećih paketa) čime joj se nanosi nepopravljiva šteta, na koju smo već ukazali

HAKOM-u. Naime, Optima u odnosu na ostale operatore na tržištu ima identične ili više cijene, a zbog mogućeg povećanja cijena dijelu krajnjih korisnika Optime uslijed primjene HAKOM-ovog troškovnog modela prijeti nam i rizik povećanog odljeva krajnjih korisnika. Ukoliko bi Optima morala povisiti cijene i za relativno mali broj korisnika, postoji velika opasnost od kolateralne štete za sve ostale korisnike, jer će drugi operatori takovu poziciju Optime zasigurno iskoristiti za prodajni nastup prema svim ostalim korisnicima Optime. Takove primjere nepoštene poslovne prakse od strane drugih operatora na tržištu, Optima je već osjetila za vrijeme provođenja postupka predstečajne nagodbe nad društvom. Iz podataka koje Optima uredno dostavlja HAKOM-u o tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga, razvidno jest kako dosadašnja regulacija HAKOM-a daje upravo suprotne učinke od onih koje je AZTN želio postići donošenjem ocjene o uvjetnoj dopuštenosti koncentracije HT-a i Optime. Naime, detaljna analiza AZTN-a ukazala jest kako je jedina alternativa koncentraciji prestanak poslovanja Optime, čiji je opstanak bio doveden u pitanje otvaranjem postupka predstečajne nagodbe, što bi također, značajno utjecalo na strukturu tržišnog natjecanja te bi struktura natjecanja bila narušena barem do jednake razine kao i u odsutnosti Optime.

Slijedom navedenog s nametnutim obvezama od strane HAKOM-a, Optima je dovedena u situaciju u kojoj joj je s jedne strane, otežano stjecanje novih korisnika (kroz lansiranje novih atraktivnijih paketa usluga, ograničenje nuđenja promotivnih pogodnosti), a s druge strane, zbog povećanja cijena, Optimi prijeti bitno veći odljev korisnika drugim operatorima, što nije bila namjera AZTN-a. Dopuštanjem koncentracije HT-a i Optime i određivanjem vrlo strogih i striktnih mjera koje sudionici koncentracije moraju ispuniti, AZTN je želio omogućiti Optimi neovisno poslovanje koje će osigurati održivost društva na tržištu i spriječiti povećanje tržišne snage HT-a uslijed odljeva Optiminih korisnika. Financijska ograničenja koja Optima ima zbog obveza koje je preuzela sklapanjem predstečajne nagodbe (osiguranje trajne likvidnosti kroz profitabilno poslovanje uz reprogram dugova) su dovoljno ograničenje da Optima svoje usluge na tržištu ne nudi ispod troška jer u protivnom neće moći poslovati održivo. Stoga se opravdano postavlja pitanje razmjernosti mjera ex post i ex ante regulacije.

Slijedom navedenog, Optima drži kako je HAKOM proveo nepotpuni postupak analize tržišta protivan članku 52. ZEK-a te je odredio Optimi neodgovarajuće i nesrazmjerne obveze čime je postupio protivno odredbama članka 55 i 56. stavak 2. i 3. ZEK-a.

OT-Optima Telekom d.d.